

ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 2

Cüneyt Bademcioğlu

www.bademci.com

İNGİLİZ GRAMERİNİN ESASLARI

ZAMANLARA ve FİLLERE TOPLU BAKIŞ ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 2

SORULAR

Aşağıda parantezler içinde verilmiş yalın fiillerin, cümlenin gelişi ve taşıdığı zaman zarflarına uygun tense'lerde çekimlerini yapınız. En az 3 soruyu tamamlamadan doğru cevaplar kısmına bakmayınız. Bu alıştırmada zaman sınırlaması yoktur. Parantezler içinde verilmiş olan 44 fiilden en az 24-26 tanesinin doğru çekimini bulamamışsanız, ÜDS/KPDS ölçütlerine göre ciddi gramer eksiklikleriniz olduğu anlaşılır. Bu eksikliği kapatabilmek için, elinizdeki İngilizce kaynakların ilgili bölümlerine geri dönmeli ve daha sonra burada verilen alıştırmaları tekrar etmelisiniz. Sahip olduğunuz kaynakların yeterliliği / uygunluğu konusunda sorularınız varsa, bize yazabilirsiniz.

1. It (be) a pity that I (be) too busy to go anywhere that lovely day. I (like) (be) with you on the picnic.
2. He ask me (follow) him into the back room. I (not know) why. There, I (be) surprised (see) that it (be) different from the one I (see) a few minutes before. It (be) suddenly changed into a workroom.
3. I (be) tired of (listen) to his lies. I wish he (stop) (tell) lies and (become) a good boy.
4. By the time I (complete) my apprenticeship, I (work) in this hospital for nearly a year. I (like) the place and I (think) of (remain) here permanently.
5. I (have) the feeling he (not tell) us all the truth when (give) the details of the incident.
6. Before he (leave), he said he (hope) you (accept) his apologies.
7. (Hear) the news, he (make) up his mind personally (talk) to his boss and (ask) him the reason why Mr. Davidson, the best worker the company ever (see), (be) dismissed.
8. He (wait) until he (be) in the street outside the office building before (look) at the sheet of paper the typist (give) him.
9. Before (begin) (write), I (reach) for a cigarette as usual.
10. Yes, I (think) about it once again. But I (not think) that I (change) my mind. I (consider) it too late (do) anything now.

İNGİLİZ GRAMERİNİN ESASLARI

ZAMANLARA ve FİLLERE TOPLU BAKIŞ ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 2

ÇÖZÜMLER

Soru 1. It (be) a pity that I (be) too busy to go anywhere that lovely day. I (like) (be) with you on the picnic.

Çözüm 1. It (1. **is / was**) a pity that I (2. **was**) too busy to go anywhere that lovely day. I (3. **would like**) (4. **to have been**) / (3. **would have liked**) (4. **to be**) with you on the picnic.

Soru cümlesi, yapmamız gereken tense seçimleriyle ilgili pek açık vermemiş. Bizim ilk bakışta gözümüze ilişen, işe yarar tek bir ipucu var: **that lovely day**. Yani cümle belli bir günden söz ediyor. Bu, az da olsa bize yol gösterebilir; ancak, kesin bir ipucu değil çünkü that lovely day demekle konuşan kişinin geçmişe mi, yoksa geleceğe mi işaret ettiği tam olarak anlaşılamıyor:

Will you be with us on that lovely day?

Why were you not with us on that lovely day?

Bir an için pikniğin gelecekte gerçekleşeceğini düşünelim ve 3. ve 4. fiilleri buna uygun olarak çekelim:

I would like to be with you on the picnic.

Not: Geleceğe yönelik isteklerin **will like** ile ifade edilemeyeceğini hatırlayınız. Geniş zaman (I **like** to be...) çekiminin önünde ise the picnic engeli var. Bir genelleme yapılmadığına; aksine, belli bir piknikten söz edildiğine göre simple present çekim de hatalı olacaktır (Gelecek hafta belli bir pikniğe gitmekten **sürekli hoşlanırım**).

Soruda verilen 3. fiil geleceği ifade etmek üzere, girişteki iki fiili buna uygun hale getirelim ve duruma bir de böyle bakalım:

It is a pity that I will be too busy to go anywhere that lovely day. I **would like to be** with you on the picnic.

ve would like + V1 çekimli 3 ve 4. fiillerin, 1. ve 2. fiil çekimlerine ters düştüğünü saptayalım:

Yazık ki, o gün hiçbir yere gidemeyecek kadar meşgul olacağım. Sizinle pikniğe gelmek **isterim** / gelmeyi **arzu ederim**.

Would like to V1 kalıbı yapılması istenen işleri anlatır. Yani olumlu bir anlamı vardır. O halde, soru cümlemizin birinci (olumsuz) yakası ile ikinci (olumlu) yakası yan yana geldiğinde tezat ortaya çıkıyor. İyi ama iki cümlenin ortasında bu zıtlığı anlatacak bağlaç nerede? **Yok!** Gelecek zamandan elimiz boş döndüğümüze göre, cümleyi olduğu gibi geçmişte düşünelim ve tezat durumun ortadan kalkıp kalkmadığını test edelim:

It was a pity that I was too busy to go anywhere that lovely day. I **would have liked to be** (ya da **would like to have been**) with you on the picnic.

Yazık ki, o gün hiçbir yere gidemeyecek kadar meşguldüm. Sizinle pikniğe gelmek **isterdim** / gelmeyi **arzu ederdim**. (Ama gelemedim.)

Şimdi oldu! 1 ve 2'yi geçmişe attık. 3 ve 4'teki iki gerçek fiilden (like ya da be) birini would perfect yapıda çekerek, (would have liked ya da would like to have been) tüm cümlede geçmişte olacakken, olmamış bir eylemin varlığına işaret ettik. Böylece meseleyi de hallettik.

Biz, pikniğe gidememenin yarattığı olumsuz etkinin/üzüntünün geçtiğini varsayarak, 1. fiili simple past çekmiştik. Ancak, siz etkinin hala devam ettiğini düşünürseniz, 1'de simple present zamanı uygun görebilirsiniz (It **is** a pity that...). Ancak, that lovely day zarfı geçmişte belli bir güne işaret ettiğine göre, 2. çekim bu durumda yine simple past (I **was** too busy...) olacaktır.

İki önemli not:

1. Would like to V1 çok bilinen ve sık kullanılan bir kalıp olduğu için soru cümlemizdeki 4. fiilin (be) neden to be mastar çekim aldığı konusunda sorun yaşamadığınızı düşünüyoruz. Ancak, would like to have been ya da would have liked to be ve benzeri karmaşık yapıları anlamakta zorlanıyorsanız, Zamanlarla İlgili Alıştırmalar 3. Bölümü beklemenizi rica ederiz.

2. Soru cümlesini bir if'li cümle olarak ifade edersek, would perfect yapı herhalde size tanıdık gelecektir:

If I hadn't been busy that lovely day, I would have liked to be with you.
yada

If I hadn't been busy that lovely day, I would like to have been with you.

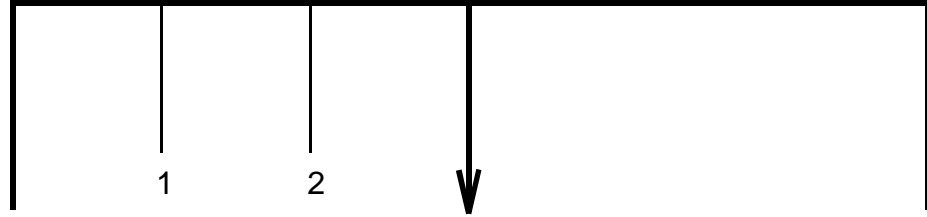
Soru 2. He (ask) me (follow) him into the back room. I (not know) why. There, I (be) surprised (see) that it (be) different from the one I (see) a few minutes before. It (be) suddenly changed into a workroom.

Çözüm 2. He (1. **asked**) me (2. **to follow**) him into the back room. I (3. **didn't know**) why. There, I (4. **was**) surprised (5. **to see**) that it (6. **was**) different from the one I (7. **had seen**) a few minutes before. It (8. **had been**) suddenly changed into a workroom.

Before that time

At that time

After that time

Zaman tünelimiz hazır. **A few minutes before** zarfı çok büyük ihtimalle yüzümüzü kara çıkarmayacak ve olaylar zaman tüneline (geçmiş olayların anlatıldığı) sol yakada yer alacak. Tek sorun, cümlede çekimi istenen fiillerden hangilerini 1. geçmişe (simple past) ve hangilerini 2. geçmişe (past perfect) almamız gerektiğine karar vermek. Karar sürecimizde **be surprised** fiili de, aşağıda anlatacağımız nedenlerden ötürü önemli bir rol oynayacak. Aslında işe, cümlede çekimi istenen ilk fiil ask ile başlamak isterdik. Ancak tek başına irdelendiğinde, bu fiilin zamanına karar vermek mümkün görünmüyor. Bu nedenle soruda sıra takip edemeyeceğiz.

Soru cümlesinde, geçmişteki başka bir olaydan birkaç dakika önce kişinin gördüğü bir oda var:

...the one (= oda) I (7. **had seen**) a few minutes before.

Önemli not: A few minutes ago ile a few minutes before zarflarını birbirine karıştırmayınız. Ago zarfını bugün ile geçmişteki bir nokta arasındaki zaman farkını verirken kullanırız. Before ise, geçmişteki bir nokta ile ondan daha da geçmişte kalmış başka bir nokta arasındaki zaman farkının belirlenmesinde işimize yarar:

I saw her a few minutes **ago** (doğru) / **before** (yanlış).

This summer we went back to the hotel where we had stayed two years **before** (doğru) / **ago** (yanlış).

Şimdi tekrar sorumuza dönelim. Kişinin past perfect tense'te ilk kez gördüğü oda ikinci ziyaretinde farklılaşmış/değişmiş. Yukarıda verdiğimiz zaman tüneli tablosunda ilk ziyareti 1. çizgide, ikinci ziyareti ise (daha önce gerçekleştiğinden) 2. çizgide değerlendirelim:

...It (6. **was**) different from the one he (7. **had seen**) a few minutes before.

ve odadaki değişikliklerin ilk ziyaret sonrasında gerekleştiiğini, 6. fiili simple past çekerek belirleyelim. Şimdi de 8. fiile bakalım: Değişiklik ancak 1. ve 2. Çizgiler arasındaki zaman diliminde gerçekleştirilmiő olabilir. O halde bu olayı da (değişikliği), odaya yapılan 2. ziyaret öncesinde değerlendirip tercihimizi yine past perfect tense'ten yana kullanalım:

...It (8. **had** suddenly **been**) changed...

...It (8. **had been**) suddenly changed...

Not: Suddenly zarfı her iki konumda da bulunabilir.

Ne yazık ki, iőimiz daha bitmedi. Őaőırma olayının, değişikliğin görüldüğü an gerekleştiiğini őkylersenek, herhalde hata yapmıő olmayız. Yani bu iki olay eőzamanlıdır ve be surprised, was surprised olarak çekilmelidir. Surprised bir sıfat olduğuna göre, kendisini izleyen fiilin infinitive (to V1) halde bulunması gerekir (Hatırlayınız: I am **happy to see** you vs.). Şimdi 4 ve sonrasında ekimleri belirlenen fiilleri hep birlikte grelim:

There, I (4. **was surprised**) (5. **to see**) that it (6. **was**) different from the one I (7. **had seen**) a few minutes before. It (8. **had been**) suddenly changed into a workroom.

Yakaladığımız bunca ipucundan sonra, soru cümlesinin girişini herhalde gelecek zamanda ekecek değiliz:

He **will** ask me to follow him into the back room. I **will** not know why.

O benden kendisini izlememi isteyecek. Nedenini bilmeyeceğim. Oraya gelip, odanın deęiőtiiđini grnce Őaőıracađım...

Kâhin misin, mbarek adam? Neden gittiğini bilmiyorsan, odaya girince Őaőıracađını nereden ıkartıyorsun? Fal mı baktın? Sz daha fazla uzatmadan doğru ekimleri aşağıda verelim:

He (1. **asked**) me (2. **to follow**) him into the back room. I (3. **didn't know**) why.

Kalıp, ask somebody to do something (= birinden bir Şey yapmasını istemek) Şeklinde kurulduğuna göre, ask fiilini izleyen fiilin to V1 ekim alması gerektiği anlaşılır. Ask ve not know eylemleri aynı anda gerçekleőmiőtir:

Kendisini izlememi istedi. Nedenini bilmiyordum.

Dolayısıyla, bu iki fiilin arasında herhangi bir öncelik-sonralık sıralaması düőünülemez. Ancak, bu işler odaya yapılan ikinci (ve son) ziyaret öncesinde meydana geldiği için 1. ve 3. fiilleri (ask ve not know) past perfect çekmek isteyebilir ve bizden de azarı iőtirsiniz. Bu fiiller hikayeye girer girmez nasıl past perfect çekim alacaklar? Bu iki fiilden birinin past perfect çekilebilmesi için uygun bir zaman zarfı verilmiş mi (the day before, two months previously vs.)? Dahası, know bir duyu-duygu anlatan fiildir ve bu tür fiillerin genel tarzına uygun olarak iki basit çekimle karşımıza çıkar: simple present - simple past. Duyu-duygu anlatan fiillerin diğer zamanlarda çekimleri –kimi istisnalar hariç– hep sorun çıkartır:

I **am not knowing** English.
I **haven't known** English.
I **hadn't known** English.
I **will not know** English.

Yazardan Not: Yukarıdaki örneklerin olumsuz cümlelerde verilmesi iyi olmuş çünkü bu cümleleri kuran biri İngilizce'yi gerçekten bilmiyor demektir.

Soru 3. I (be) tired of (listen) to his lies. I wish he (stop) (tell) lies and (become) a good boy.

Çözüm 3. I (1. **am**) tired of (2. **listening**) to his lies. I wish he (3. **stop**) (4. **tell**) lies and (5. **become**) a good boy.

Wish fiili geniş zaman alınmış. O halde, kişinin dilediği şeyin istenmeyen biçimiyle/haliyle devam etmekte olduğunu varsayabiliriz:

I (1. **am**) tired of (2. **listening**) to his lies.
Yalanlarını dinlemekten bıktım.

Bu varsayımdan hareketle, birinci fiil **am tired** ve izleyen listen fiili of edatından ötürü **listening** olmalıdır (Hatırlayınız: Edatları izleyen fiiller Ving halde bulunurlar: A Study on Gambling; I have difficulty in finding a job vs.). Şimdi wish içeren cümleye geçelim. Gerçekleşmesini istediğimiz bir dilek var: Onun yalan söylemeyi [bırakması](#). Demek ki yalan söyleme işi halen sürüyor:

He tells lies.

Bu kişi, bu huyundan gelecekte vazgeçebilir ama konuşmacı buna pek inanmıyorsa, durumu aşağıdaki gibi ifade edecektir:

He will not stop telling lies.

Konuşmacı, bu gerçeğin tersi bir durum için dilekte bulunmak isterse, aşağıdaki cümle yapısı ortaya çıkar:

I wish he (3. **would stop**) (4. **telling**) lies. (Keşke yalan söylemekten vazgeçse / söylemeyi bıraksa.)

Yani dilek cümlesini oluştururken, will'i bir geri atıyoruz (would) ve not ekini cümleden çıkartıyoruz. İşlem tamam!

Not: Will yardımcısını bir eski zamanda çekmek, onu unreal form'da kurgulamak demektir. 2. tip if'li cümleleri hatırlayınız:

If my problems were over (bitmek), I would stop smoking.

Soru cümlesinde verilen stop fiili, devamlılık gösteren bir işin (soruda yalan söylemek) kesilmesine işaret ediyor. O zaman yalan söylemeyi anlatan fiil gerund formda çekilmelidir. Ancak, işler bazen karışabilir. Aşağıdaki iki örneği inceleyiniz:

a) We stopped having lunch when the guests arrived.

b) We stopped to have lunch after driving for 6 hours.

a) örneği, misafirler geldiği için yemek yeme eylemine ara verildiğini ifade ederken,

b) örneği, 'Öğlen yemeği yemek için bir yerde durduk / mola verdik' anlamı taşımaktadır ve bu anlamıyla bir amaç bağlaçlı cümlenin indirgenmiş halidir:

We stopped in order to have lunch after driving for 6 hours.

Şimdi gelelim son fiile:

...and (5. **become**) a good boy.

Arada and bağlacı olduğu için **become** fiili would tekrarından kaçınılarak yalın halde yazılmış. Dilek cümlesine doğrudan bağlı olduğuna göre, become yerine açıkça would become çekimini de tercih edebiliriz:

...and (5. **would become**) a good boy.

Not: Eğer soru cümlesini geçmişte düşünürseniz;

I was tired of listening...

wish fiiline de **-ed** takısı eklemeli (wished) ve olaylar zincirini cümlenin başından sonuna kadar geçmiş zamanda hikaye etmelisiniz:

I was tired of listening to his lies. I wished...

Soru 4. By the time I (complete) my apprenticeship, I (work) in this hospital for nearly a year. I (like) the place and I (think) of (remain) here permanently.

Çözüm 4. By the time I (1. **complete**) my apprenticeship, I (2. **will have been working**) in this hospital for nearly a year. I (3. **like**) the place and I (4. **am thinking**) of (5. **remaining**) here permanently.

This hospital ifadesi sanki devam etmekte olan bir şeyleri anlatıyor gibi. Bu düşüncemizi, izleyen cümledeki **here** yer zarfı da doğruluyor. Öyle ya, bu iş geçmişte olsaydı, kişi herhalde **here** yerine **there** ve **this hospital** yerine **that hospital** ifadelerini tercih ederdi. Şimdi biraz da by the time bağlacı üzerinde duralım. Bu bağlaç gelecekte söz ederken, genellikle aşağıdaki tense korelasyonunu ister:

By the time + simple present, future perfect / future perfect continuous tense.

Yukarıdaki formülü soru cümlesine uyarlayalım:

By the time I (1. **complete**) my apprenticeship, I (2. **will have been working**) in this hospital for nearly a year.

Stajımı tamamladığımda, bu hastanede yaklaşık bir senedir çalışmış olacağım / senemi doldurmuş olacağım.

Complete eylemi bir tür şarttan söz etmektedir (Staj tamamlansın ki, bir yıldır burada çalışıyorum, diyebileyim / demeye hak kazanayım.) Şartlar geleceğe de işaret etseler, geniş zaman çekim alırlar. Aksi takdirde şarttan bahsetmek mümkün olmaz. Gerçekten de complete eylemini gelecek zamanda çekmeye kalkarsak;

By the time I **will** complete,

sadece niyet/istek anlatmış ve sadece İngiltere'ye karşı değil, kendi dilimize karşı da biraz ayıp etmiş oluruz:

Stajımı **tamamlayacağımda/tamamlayacak olduğumda**,

2. fiilin future perfect (ya da future perfect continuous) çekilmesinin nedenini by the time bağlacında aramak gerek. Bu bağlaç geçmişte ya da gelecekte, belli bir ana değil, bir sürece işaret eder (örn: by 2010 - 2010 yılına kadar/2010 yılı itibarıyla). Bu tür bir zaman süreci ise, simple future tense'in kapsama alanı dışında kalacaktır. Bu durumda görev, olayların meydana geldikleri ve etkilerinin devam ettiği dönemleri tam-kusursuz-eksiksiz bir şekilde verebilen perfect köklü bir tense'e düşecektir:

I (2. **will have been working**) in this hospital for nearly a year.

Şimdi geçelim ikinci cümleye. Birinci cümle geniş/gelecek olarak kesinleştiğine göre, like fiilinin –hele hele bir de duyu-duygu anlattığını hatırlarsak– kaçabileceği tek bir delik kalıyor: simple present tense (like). Aynı mantıkla düşününce, izleyen think fiili için de ilk akla gelen çekim yine simple present olmalı, ama öyle olmuyor:

I (3. **like**) the place and I (4. **am thinking**) of (5. **remaining**) here permanently.

Eğer kendisinden sonra of/about/over gibi bir edat almışsa, think fiili continuous tense'lere kapısını açar:

a- I'm thinking of learning French.

Fransızca öğrenmeyi düşünüyorum. (Ama henüz karar vermedim.)

Değerlendirme/Düşünce işi henüz tamamlanmamış; halen devam ediyor. Yani kişi kesin bir karara varmamış. Benzer bir cümlede think fiilini simple present çekebiliriz:

b- I think (that) learning French is a good idea.

Fransızca öğrenmenin iyi bir fikir olduğunu düşünüyorum. (Bu konu üzerinde düşündüm ve bir karara vardım. Artık bu konuda sabit bir düşüncem var.)

ve Türkçe karşılıkları aynı gibi görünse de (**a-** düşünüyorum / **b-** düşünüyorum), her bir cümlede kullanılan think fiilinin farklı görevler üstlendiğini anlamış oluruz. Sonuç olarak, soru cümlemizdeki think fiili am thinking olarak çekilmeli ve of edatından ötürü, izleyen fiil V+ing halde bulunmalıdır:

...I **am thinking** of remaining...

Not: Think fiilini of edatı izliyorsan, continuous tense zorunlu mudur? Fiil bu durumda özelliğine uygun olarak geniş zamanda çekilemez mi? El cevap: Çekilebilir. Bir konuda sürekli (belki de yıllardır) değerlendirme yapıyor ama bir türlü karara varamıyorsan ya da aşağıdaki örnekte olduğu gibi, hep aynı sonuca varıyorsan, think ya da benzeri bir duyu-duygu fiili simple present çekim alır:

Whenever I think of dying, a feeling of loneliness (yalnızlık) prevails (sarmak) me.

Soru 5. I (have) the feeling he (not tell) us all the truth when (give) the details of the incident.

Çözüm 5. I (1. **have / had**) the feeling he (2. **wasn't telling**) us all the truth when (3. **giving**) the details of the incident.

The incident kelimesi ile belirli bir olaydan bahsedildiğini anlayabiliyoruz. Bu gibi durumlarda geniş zamandan biraz uzaklaşmak lazım. Öyle ya, belirli bir durum bir defaya özgü meydana gelir. Geniş zaman ise, adı üzerinde, bir düzen içinde sürekli meydana gelen eylemleri/olayları anlatır. Bu durumda, eylemlerin/olayların ne bir özelliği, ne de belirginliği kalır: Yani geniş zaman cümlelerde **the** artikelinin kullanımı biraz zorlaşır!

Soru cümlesinde, bir de **all the truth** ifadesi var. Bir kişi belirli ve bütün bir gerçeği nasıl 'sabah akşam' söyler ya da söylemez. Bu adamın başka işi gücü yok mu? Adam bunu alışkanlık haline mi getirmiş? Uzun sözün kısası, cümlede anlatılan olaylar genel bir durumu yansıtmaktan ziyade, bir defaya mahsus gerçekleşmiş özel/belirli bir duruma işaret ediyor.

Bu açılış merasiminden sonra artık fiil çekimlerine geçebiliriz. When bağlacını izleyen fiili hiç gecikmeden ve duraksamadan gerund halde açalım. Bildiğiniz gibi, indirgemeye tabi zaman bağlaçlarını izleyen aktif fiiller Ving çekim alırlar:

When I study English, I... = When studying English, I...

Soru cümlesinde when bağlacını izleyen ifadenin geçmişte belli bir süre kapsadığı anlaşılıyor:

...when giving the details...

Belli bir olayla ilgili ayrıntılar vermek ve bu esnada doğruları söylememek (not tell the truth): herhalde bu iki eylem eşzamanlı gerçekleşmiş. Bu iki eylemden sorumlu olan kişi ayrıntıları verme süresi boyunca, yalan söylemeyi de sürdürmüştü. Yani, iş bir anlık değil, devamlı; çekim de simple past tense'ten ziyade, past continuous'a daha çok yaklaşıyor:

...**wasn't telling** the truth when giving the details...

Son olarak, have fiili üzerinde de biraz durmak istiyoruz. Hatırlarsanız, bu fiil için doğru cevap olarak iki alternatif vermiştik: **have** ya da **had**. Diyelim ki, geçmişte bir kişiyi dinlerken, onun yalan söylediği hissine kapıldınız ama bu duygunuz daha sonra kayboldu. Bu durumda çareniz yok have fiili had olarak

çekilecek. Ama bunu, 5 numaralı soruda bizim bulmamızı istiyorsanız, bir ipucu vermelisiniz:

At that time I had the feeling that he was not telling us the truth.

Aksi takdirde (yani at that time gibi bir zarf kullanmamanız halinde), simple past bizim de aklımıza gelir ama bundan kesin emin olamayız. Bu kararsızlık içinde bocalarken, söz konusu duyguyu hâlâ taşıyor olabileceğinizi düşünüp fiili simple present çekebiliriz. Çünkü geçmişte dinlediğimiz bir kişinin yalan söylediğine bugün hâlâ inanıyor olabiliriz:

I **have** the feeling that he was not telling us the truth.

Soru 6. Before he (leave), he said he (hope) you (accept) his apologies.

Çözüm 6. Before he (1. **left**), he said he (2. **hoped**) you (3. **would accept**) his apologies.

Said'den ötürü bir aktarım cümlesiyle karşı karşıya olduğumuz belli. O halde stratejimizi buna göre saptayalım. Cümlede üç kişi var: he ve you şahısları ve aktarımı yapan gizli bir kişi. Bu kişilere hayali isimler verelim:

1. Esas konuşmayı yapan ve affedilmeyi uman kişi (aktarım cümlesinde he şahsı): John
2. Bu konuşmayı John'dan alıp aktaran kişi (aktarım cümlesinde ismi gizli şahıs): Martin.
3. Aktarımın yapıldığı kişi (aktarım cümlesinde you şahsı): Mary.

Şimdi konuşmanın yapıldığı ana dönüp bu kişilerden, affedilmeyi bekleyen John'a söz verelim. Evet, söz hakkı sizindir John Bey:

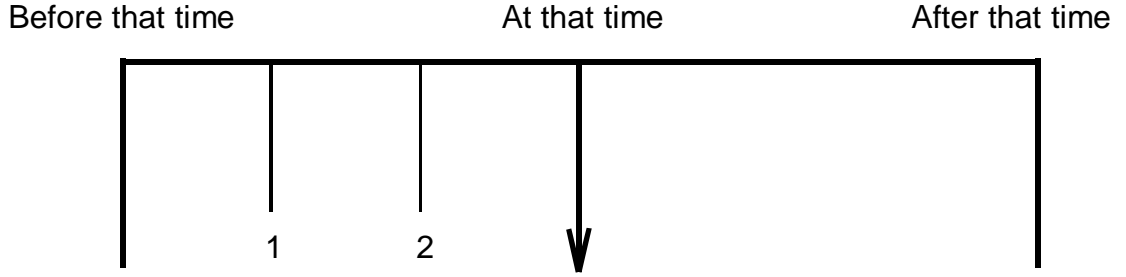
John- I hope she will accept my apologies.

Bu noktada dikkatinizi toplamanızı istiyoruz! She zamiri ile işaret edilen kişi Mary'dir. Martin aktarımı yaparken, Mary karşısında olduğu için tabii ki she zamirini değil, you zamirini kullanacaktır. Indirect speech'te hope, hoped olacak, will ise would ile yer değiştirecektir. I öznesi ise, yine aktarım esnasında - konuşan bir erkek olduğu için (John) - he şahsına dönecektir.

...he said he **hoped** you **would accept** his apologies.

Şimdi de aşağıdaki 'meşhur' zaman tablomuzu inceleyelim ve kendi kendimize şu soruyu soralım: 'John önce Martin'le konuşmuş ve daha sonra ayrılmış. O halde, say fiili 1. geçmişte yer alır ve past perfect çekilmesi gerekir: Leave fiili ise 2. geçmişte yer alır ve simple past çekilir:

Before he **left**, he **had said**...

'Halbuki soru, bu fiili doğrudan simple past çekimli olarak bize vermiş (...he **said**....). Burada bir çelişki yok mu?' Hayır, hiçbir çelişki yok. Çünkü before zaman bağlacı, eylemleri öncelik-sonralık açısından nasıl olsa hizaya sokuyor. Yani past perfect-simple past ayrımı böyle bir durumda çok gerekli değil, ama kesinlikle yanlış da değil.

Özel bir durum: Eğer bir eylem diğerinin sonucu olarak ortaya çıkıyorsa, cümlenin her iki yakasında da simple past tercih edilir:

She became famous after she appeared on TV.

I easily found a job after I recieved my diploma.

Soru 7. (Hear) the news, he (make) up his mind personally (talk) to his boss and (ask) him the reason why Mr. Davidson, the best worker the company ever (see), (be) dismissed.

Çözüm 7. (1. **Hearing / Having heard**) the news, he (2. **made**) up his mind (3. **to** personally **talk**) to his boss and (4. **ask**) him the reason why Mr. Davidson, the best worker the company (5. **had** ever **seen**), (6. **had been**) dismissed.

Yukarıdakine benzer bir soruda, herhangi bir fiil yalın halde (Hear) ve cümlenin başında duruyorsa, bir **participle clause** yapısı ile karşı karşıya olduğumuzu anlarız. Eğer cümlenin başında yer alan bu fiil aktifse, çekim ya **Ving** ya da **Having + V3** şeklinde yapılacaktır. Bizim fiilimiz (hear) aktif çünkü kendisinden sonra nesne almış (the news).

Participle clause konusu indirgeme (reduction) bahsinin sınırları içine giriyor. Bilenler bilir; reduction bahsi, ucu bucağı olmayan bir derya gibidir. Bu bahsin içine sırasıyla, zamanlar, model fiiller, aktif-pasif bahsi, isim ve sıfat cümleleri, bağlaçlar ve **sivri kazık** gerund-infinitive konusu girer. Bu konular için İngiliz gramerinin tamamıdır desek, herhalde abartmış olmayız. O nedenle, reduction bahsine fazla bulaşmadan, biz kıyıdan dolaşıp soru-cevap şeklinde 7. sorunun açıklamalarına başlayalım:

Soru: Bir fiil niçin indirgenir ve bu işlem esnasında niye –ing ya da having+V3 çekim alır?

Cevap: Asıl neden hiçbir lisanın tekrarlardan hoşlanmamasıdır. Aşağıdaki örnekleri incelediğimizde;

1. Ben geldiğim zaman, ben sizin sorununuzla ilgilenirim.
2. Geldiğim zaman, sizin sorununuzla ilgilenirim.
3. Gelince, sorununuzla ilgilenirim.

gelmek fiilinin indirgendiğini ve tekrardan kaçınılarak, 1. cümlede var olan bazı unsurlara 2. ve 3. cümlelerde yer verilmediğini görürüz. Demek ki, Türkçemiz de indirgeme bahsine yabancı değil ve tekrarlardan o da pek hoşlanmıyor. Benzer şekilde, İngiliz dili de tekrarlardan hoşlanmaz ve belli kurallara bağlı kalmak şartıyla indirgemeye izin verir:

Kurallar:

1. Bir fiilin indirgenebilmesi için, bir ana (bağımsız) cümlede değil, bir yan (bağımlı) cümlede görev almış olması gerekir:

When I **put** down my pen (yan/bağımlı cümle), I **raised** my head and **looked** at her (ana/bağımsız cümle). (**mavi:** indirgenebilir; **kırmızı:** indirgenemez)

2. Bir fiilin indirgenebilmesi için yan cümle ve ana cümle öznelerinin aynı kişi olması gerekir:

a- When I **put** down my pen, I **raised** my head and looked at her. (put fiili **indirgenebilir** çünkü yan cümle ve ana cümle özneleri aynı kişi)

b- When **she** put down her pen, I **raised** my head and looked at her. (put fiili **indirgenemez** çünkü yan cümle ve ana cümle özneleri farklı kişiler)

3. İndirgemeye uygun birinci örnek cümlede, işlemi başlatabiliriz:

a) Önce yan cümledeki ortak özne (**I**) gider, çünkü her iki cümlede de işi yapan kişi aynı. Tekrara giren bu unsuru atarak indirgeme işleminin ilk adımını gerçekleştirelim.

b) Put fiili öznesiz kaldığı için taşıdığı (simple past) çekimden kurtulması, yani yüksüz (nötr) hale geçmesi lazım. Çünkü zaman çekimleri bir özne varsa anlam taşır ('I worked', 'She works' ifadeleri 'Ben çalıştım', 'O çalışır' demektir. Ama worked ya da works fiilleri kendi başlarına anlam taşımazlar). O halde, bunları özneleri yokken de iş görebilir hale getirmek gerekir. Türkçemizde bu dönüşümü ortaç fiillerle sağlıyoruz: çalışırken, gezerken (kimin çalıştığı/gezdiği belli değil, yani özne yok; özne olmayınca, zaman çekim eki de yok). İşte bu tür aktif bir fiilin İngilizce'deki karşılığı Ving haldir:

When putting down my pen, I **raised** my head and looked at her.

Put fiilinin üç hali de aynıdır (put-put-put). Bu nedenle, orijinal cümlede kullanılan put (2. hal) fiiline, indirgeme esnasında doğrudan -ing eklenmiş gibi görünüyor. Ama bu doğru değil, çünkü simple past çekimli put fiili önce V1 hale indirgendi (**put**), daha sonra ise bu fiile -ing suffix'i eklendi (**putting**).

- c) Peki, when bağlacını da indirgenen bağımlı cümleden atabilir miyiz? Evet, atabiliriz. Yaygın kullanılan bazı bağlaçlar (after, when, while vs.) indirgeme esnasında cümleden atılabilir:

Putting down my pen, I raised my head and looked at her.

- d) Peki, niçin having put indirgemesini kullanmadık? Eğer indirgenen fiil ana cümle eyleminden daha önce gerçekleşmişse (ve bunun özellikle vurgulanması isteniyorsa) Ving yerine, having + V3 tercih edebiliriz:

1. After I had completed my exam, I handed it to the invigilator (gözetmen).

2. After having completed my exam, I handed it to the invigilator.

3. Having completed my exam, I handed it to the invigilator.

Dikkat ederseniz, yukarıdaki örnekte had ana fiil gibi düşünülmüş ve önce geçmiş zaman çekiminden V1 hale indirgenmiş (have), daha sonra ise -ing eki almıştır (having). İş had üstlendiği için completed yapısını korumuş ve bir kenarda olanları seyretmiştir (Unutmayınız; bir cümlede ancak **tek bir** fiil indirgenebilir.). Ayrıca sık kullanılan bir bağlaç olduğu için after cümleden atılabilmektedir (Bkz. yukarıda 3. örnek cümle).

- e) Peki, 2. ve 3. örnek cümlelerde, had yardımcıını cümleden atıp indirgemeyi complete üzerinden gerçekleştiremez miydik? Sorun yok, İngiliz grameri buna da izin veriyor:

After I had completed my exam, I handed it to the invigilator.

After completing my exam, I handed it to the invigilator.

Completing my exam, I handed it to the invigilator.

Bütün bu açıklamalardan sonra, 7. sorunun girişindeki hear fiilini niçin Hearing ya da Having heard şeklinde açtığımız herhalde anlaşılmıştır. Şimdi sorumuzun diğer fiillerini incelemek üzere, cümleyi, çekilmiş fiilleriyle birlikte olduğu gibi aşağıya alalım:

(1. **Hearing** / **Having heard**) the news, he (2. **made**) up his mind (3. **to personally talk**) to his boss and (4. **ask**) him the reason why Mr. Davidson, the best worker the company (5. **had ever seen**), (6. **had been**) dismissed.

Biz, bütün fiilleri, olayların geçmişte gerçekleştiği varsayımından hareketle past tense'lerde çektik. Çünkü olaylar zinciri içinde çok sayıda ayrıntı var ve cümlede çok özel bir hikaye anlatılıyor. Bu da, bizi gelecekte çok geçmiş zamana yaklaştırıyor. Aşağıda, olaylar zincirinin gelecekte yaşanacağı varsayımıyla ortaya çıkan Türkçe cümleyi görelim ve gelecek zaman kullanıldığı takdirde işin fazlaca abartılmış olacağı konusunda anlaşalım:

Haberi duyunca, patronumla konuşmaya ve ona, firmanın bugüne kadar gördüğü en çalışkan işçi olan Mr Davidson'un neden kovulduğunu / kovulacağını sormaya karar vereceğim. (Cümlenin hal-i pür meali: Tanrım beni baştan yarat!)

Bu konuda anlaştığımızı varsayıyor ve cümlelerin esas çıkış noktasına (indirgeme öncesi haline) dönüyoruz:

When / After he **had heard / heard** the news, ... (When bağlacının after yerine geçebileceğini hatırlayınız!)

O zaman ana cümle eylemi de simple past olmak zorunda:

...he **made** up his mind...

Talk ve ask fiilleri kolay çünkü kalıba göre make up fiilinden sonra to V1 mecburi istikamet:

make up one's mind to do smt = kişinin bir şey yapmak için karar vermesi

And bağlacından sonra, derseniz to V1 fiil (to ask) kullanabilirsiniz. Ancak, and bağlacı to mastarının tekrarını gereksiz kılar:

...he made up his mind **to** personally **talk** to his boss and (**to**) **ask** him...

Bu noktada biraz personally zarfı üzerinde durmak istiyoruz. Eğer bu zarf boss kelimesinden sonra gelmiş olsa, herhangi bir yer değişikliğine gerek kalmayacaktı:

...he made up his mind to talk to his boss **personally** and ask him...

Ancak hatırlarsanız, sorunun aslında personally zarfı talk fiilinden önce verilmişti:

...(2. make) up his mind personally (3. talk)...

Eğer talk fiilini to V1 çekip cümlede başkaca bir değişiklik yapmazsak;

...he made up his mind **personally** to talk to his boss and ask him...

personally zarfı sanki to mastarını niteliyor gibi olacak. Oysaki zarflar fiilleri niteler. Bu nedenle, personally zarfının yerini, talk fiilinden hemen önce gelecek şekilde değiştirmeliyiz:

...he made up his mind to **personally** talk to his boss and ask him...

İşi bayağı hafiflettik ve son iki fiile kaldık:

...the reason why Mr. Davidson, the best worker the company (5. **had ever seen**), (6. **had been**) dismissed.

Olaylar yaşandığı esnada, Mr Davidson'ın firmadan kovulduğunu (dismiss) öğrenecek ve aslında onun, firmada o güne kadar çalışan en iyi eleman olduğunu gidip patronumuza söylemek istesek, herhalde aklımızda aşağıdaki gibi bir cümle oluşurdu:

Let me go and ask my boss why Mr. Davidson, the best worker (that) the company has ever seen, has been dismissed. (Gideyim de patronuma sorayım...)

Bu olayları daha sonra başkasına aktardığımızda present perfect tense'lerin, indirect speech kuralları gereği past perfect tense'e dönüşmeleri kaçınılmaz olacaktır:

That day I made up my mind to go and ask my boss why Mr. Davidson, the best worker (that) the company **had ever seen, had been dismissed**.

a) İster bağlaç, ister zarf görevinde kullanılmış olsun, bir zaman bağlacı, bir ana cümleyi present perfect ve present perfect continuous tense'lere kapatır. Kapatır çünkü zaman bağlacı -adı üzerinde- bir olayın saat ve tarihi gibi çalışır:

I waited until Murat came back.

cümlesinde, Murat'ın geri geldiği saatin akşam 8 olduğunu varsayalım ve buradan hareketle aşağıdaki eşitliği kuralım:

I waited **until Murat came back**. = I waited **until 8 o'clock pm**.

Ve bu eşitliği gördükten sonra, aşağıdaki zaman korelasyonuna asla şans tanımayalım:

I **have waited / have been waiting** until Murat came back / until 8 o'clock pm.

b) Until –e kadar demektir. Yani bir eylemin, başka bir eylemin başladığı ana kadar sürdüğünü anlatır. Bu bilgiyi edinince, 'I **was waiting** until Monday.' cümlesinde bir hata yok gibi görünüyor. Ama var. Çünkü until bağlacı, görev aldığı cümle içindeki birinci eylemin, ikinci eylem meydana gelene kadar sürdüğünü ve orada kesildiğini ifade eder. Dolayısıyla, ikinci eylem meydana geldiğinde, artık devam etmekte olan başkaca bir eylem kalmamıştır:

I **was sleeping** until 10 am.

Yukarıdaki örnekte, uyuma eylemi sabah saat 10 itibarıyla kesildiğine/bittiğine göre, past continuous, yerini simple past tense'e bırakmalıdır:

I **slept** until 10 am.

Yapılan bu açıklamalar ışığında, soru cümlemizin birinci (wait) ve ikinci (be) fiillerini simple past dışında çekmek pek mümkün görünmüyor:

He **waited** until he **was** in the street.

Peki, wait eylemi, kişi dışarı/sokağa çıkmadan önce gerçekleştiğine göre, bu fiili past perfect çekemez miyiz? Bizce buna gerçekten gerek yok. Çünkü until iki eylemi, öncelik-sonralık açısından zaten gayet güzel bir şekilde sıralıyor. Bu konuda bir duraksama yok ki, wait fiilini past perfect çekme ihtiyacı duyalım!

Not: Soru cümlesini çevirirken, until he was in the street (o sokakta olana kadar) ifadesini garipsemiş olabilirsiniz. Ancak bu ifade tarzında, İngilizce açısından herhangi bir sorun yoktur ve until, bağladığı yan cümlede to be fiili ile karşımıza çıkabilir:

You cannot drive until you are 18.

My father didn't let me drive until I was 18.

You won't feel the breeze (ferahlatıcı esinti) until you are on top of the hill.

We didn't feel the breeze until we were on top of the hill.

Soru 9. Before (begin) (write), I (reach) for a cigarette as usual.

Çözüm 9. Before (1. **beginning**) (2. **to write**), I (3. **reached**) for a cigarette as usual.

Bir tane de kolay soralım, demiştik. Fakat begin'den sonra gerek infinitive, gerekse gerund kullanım imkanı insanı biraz duraksatıyor. Begin fiilini izleyen bir fiil her iki halde de bulunabilir (to V1 – Ving). Yani,

1. begin **to write** ya da

2. begin **writing**

alternatiflerinde herhangi bir hata yok. Ancak sorun şu ki, before bağlacını izleyen begin fiilini, kural gereği zaten Ving halde çekmek zorundayız:

Before **beginning**...

Eğer bu çekimden sonra write eylemini de Ving halde alırsak, iki –ing ekli fiil birbirini izlemiş oluyor:

Before **beginning writing**...

ve bu da, artık İngilizlere bile fazla geliyor ve bu soğuk ülke insanları iki cambaz bir ipte oynamaz, diyerek (yani tekrardan kaçınarak), böyle bir durumda begin'i izleyen fiili to V1 çekiyor;

Before **beginning to write**...

Ve tense'i ne olursa olsun, eğer bu fiili bir duyu-duygu fiili izliyorsa, begin + Ving alternatifine yine izin vermiyor:

I began **understanding** / **to understand** that *begin* wasn't an easy verb to learn.

When will our daughter begin **realizing** / **to realize** the dangers that surround her?

Begin için sonsöz: Fiilleri, şu gerund alır, bu infinitive alır, diye ezberlemeyiniz. Bugün öğrenir, yarın unutursunuz. Onların, derinde yatan anlamlarını ve İngiliz dilinin, bu fiillerle ilgili getirdiği sınırlamaların nedenlerini kavramaya çalışınız.

Şimdi de gelelim soru cümlesindeki ikinci fiil reach'e. İlk bakışta, özellikle as usual zarfından ötürü çekim geniş zaman olacak gibi görünüyor. Ancak, buna kesin karar vermeden önce aşağıda, geniş zaman çekime göre yapılmış çeviriyi okuyalım:

Yazmaya başlamadan önce, her zamanki gibi, bir sigara **yakarım**.

Sizce bir terslik yok mu? Bir de aynı cümleyi, reach fiili simple past çekimliymiş gibi düşünerek çevirelim:

Yazmaya başlamadan önce, her zamanki gibi, bir sigara **yaktım**.

Sorun çözülmüş gibi görünüyor. Usually zaman zarfından farklı olarak, as usual bir eylemin geçmişteki tarzına benzer şekilde gerçekleştiğini anlatır; genelleme yapmaz. Aşağıdaki örnekleri inceleyelim:

- a) Janet **usually** arrives late.
b) Janet arrives late **as usual**.
c) Today Janet **usually arrives** late. / Today Janet is **usually** late.
d) Today Janet has arrived late **as usual**. / Today Janet is late **as usual**.

a) örneği, genelleme yaparak (kişinin genel alışkanlığından söz ederek) usually zarfının kullanımını haklı çıkartıyor.

b) örneğinde ise, aynı cümle as usual zarfı ile kurulduğunda işler karışıyor. Çünkü buradaki geniş zaman cümlede; geçmiş, bugün ve gelecek bir bütün olarak verilmiş. Bu durumda, *arrive late* eylemini geçmişteki bir örneğe/tarza benzetebilmek mümkün değil.

c) örneğinde, bugünün sınırlı kapsamı usually zarfına dar gelmiş. İlk cümlede hem geniş zaman çekim, hem de usually zaman zarfı hatalı. İkinci cümlede ise, *is* fiili bugünü/şu anı anlatabileceğinden hatalı değil, ama usually zarfı hala kötü kötü sırtıyor!

d) örneğinde, sorun çözülmüş ve bir defaya mahsus bir gecikmeden söz edilmiş. Bu noktada, as usual zarfı göreve çağırılmış ve Janet'in bugünkü gecikmesi, geçmişteki gecikmelere benzetilmiş.

As usual ile iki bonus örnek:

The teacher didn't like my composition as usual. And as usual I didn't understand why.

Not: Bu sabırlı açıklamadan sonra, bize inşallah şu soruyu yöneltmezsiniz: 'Soru cümlesindeki reach fiili neden geniş zaman olarak çekilemiyor?'

Soru 10. Yes, I (think) about it once again. But I (not think) that I (change) my mind. I (consider) it too late (do) anything now.

Çözüm 10. Yes, I (1. **will think**) about it once again. But I (2. **don't think**) that I (3. **will change**) my mind. I (4. **consider**) it too late (5. **to do**) anything now.

Think duyu-duygu anlatan bir fiildir. Şansımızı basit zamanlardan yana kullanmakta fayda var: simple present, simple past ya da simple future. Normal şartlarda üçüncü alternatif (simple future) kolay kolay şans vermezdik. Ama cümlede once again (bir kez daha) zarfı var. O da gelecek zamanı akla getiriyor:

Yes, I **will think** about it once again.

Evet, konuyu bir kere daha düşüneceğim.

Ancak, once again zarfı pekala geçmişe de işaret edebilir:

Yes, I **thought** about it once again.

Bu nedenle, soru cümlesinin sonunda verilen now zarfı daha kesin bir ipucu olarak görünüyor:

I **consider** it too late **to do** anything now.

Herhangi bir şey yapmak için artık çok geç olduğum kanısındayım.

Consider bir duyu-duygu fiili olduğuna göre, simple present ya da simple past alternatiflerini öncelikle değerlendirmeliyiz. Now zarfı simple past'ın önünü keseceğinden, biz lafı uzatmadan şansımızı geniş zamanda denedik (**consider**). İkinci adımda ise, consider to do smt (= bir şeyi yapmayı düşünmek/değerlendirmek) kalıbından hareketle, do fiilini **to do** olarak açtık. Şimdilik oldu gibi duruyor.

Eğer devam kısmının simple present olması gerektiği konusu aklınıza yattıysa, cümlelerin girişini de buna uygun hale getirmeliyiz:

Yes, I **will think** about it once again. But I **don't think** that I **will change** my mind.

Bu noktadan sonra, bazı sorular sorup cevaplarını arayacağız:

1. Mademki 1. think fiili duyu-duygu anlatıyor, o zaman 2. think fiili gibi onu da simple present çekelim! Hayır, çekmeyelim. Çünkü anlam bozuluyor:

Evet, onu (o konuyu) bir kez daha **düşünürüm**.

Geniş zamanda sürekli olarak aynı konuyu bir kez daha nasıl düşüneceksiniz? (Eğer bunu ille de yapacaksınız, lütfen kimse görmeden yapın, olur mu?)

Evet, konuyu bir kere daha **düşüneceğim**. Ama fikrimi değiştireceğimi sanmıyorum.

2. Peki, madem 1. think fiili simple future, o zaman 2. think fiili de simple future olsun?

Yes, I **will think** about it once again. But I **will not think** that I **will change** my mind.

Hayır, olmasın. Çünkü 2. think fiilinden sonra that + tam bir cümle gelmiş. Yani buradaki fiil genel bir kanıya/düşünceye işaret ediyor:

I **think** (that) you are right. (Haklı olduğunuzu **düşünüyorum**. / **Benim kanıma göre siz haklısınız**.)

I **will think** (that) you are right. (Haklı olduğunuzu **düşüneceğim**.)

Not: Bildiğiniz gibi, that bağlantısı yukarıdaki isim cümlelerinden atılabilir. Ancak, think fiili bu durumda da özelliklerini olduğu gibi korur.

Şimdi 1. think fiiline geri dönelim ve onun henüz kesinleşmemiş bir kanıdan söz ettiğini hatırlayalım (Bu konuyu bir kere daha değerlendireceğim). Ve bu durumu bir tür istisna olarak kabul edelim. Çünkü duyu-duygu fiilleri genellikle simple present ya da simple past çekim alırlar.

Soru-cevap işi bittiğine göre, sıra change fiiline gelmiş bulunuyor:

But I don't think that I **will change** my mind.

Bu fiili geniş zaman çekemeyiz. Çünkü soru cümlesinin girişinden biliyoruz ki, burada, üzerinde fikir değişikliği yaşanabilecek tek bir olay var. Bir genelleme kesinlikle yok. Change fiilini, cümlelerin başından beri kullandığımız onca future/present arasında geçmişe de gönderemeyiz. O zaman bir tek will change alternatifi kalıyor.